

הסיבות למרד הגדול

א. ידע:

פגיעה בחיי הדת וברגשות הדתיים של היהודים ;
מתח בין היהודים לנכרים (כיוון שהשלטון הרומי חיזק את מעמד האוכלוסייה הלא יהודית) ;
מצוקה כלכלית, מעשי העושה של הנציבים ; תסיסה משיחית והתגברות תופעות משיחיות בין היהודים ; התגברות הקנאות הקיצונית ורוח המרד.

ב. מיומנויות:

- ✓ ניתוח מקורות מילוליים
- ✓ השוואה
- ✓ קישור בין אירוע לגורמים
- ✓ הסבר תהליכים היסטוריים
- ✓ קישור בין סיבה לתוצאה
- ✓ הבעת דעה/טיעון מבוססת היסטורית
- ✓ עובדה מול דעה
- ✓ שימוש בספר פתוח

ג. שיעורים ומצגות:

קישור לשיעור של -עדי וינגרטן:

[קישור לשיעור](#)

[המצגת](#)

ד. שאלות מתוך בחינות בגרות:

לפניכם מקבץ שאלות שהופיעו בבחינות הבגרות בשנים האחרונות. ליד כל שאלה צוין סוג השאלון (רגיל, סחל"ב), וכמובן – מועד הבחינה. הנכם מוזמנים להשתמש בשאלות אלה ולהתאימן לתלמידים.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

1. **שאלה מתוך בחינת בגרות, שאלון 022281, חורף תשע"ח:**
"המרד הגדול":

א. לפניכם שלושה מן הגורמים למרד הגדול:

— מתח בין יהודים ובין נוכרים בארץ ישראל.

— מצוקה כלכלית.

— תסיסה משיחית.

בחרו בשניים מן הגורמים האלה, והסבר את ההשפעה של כל אחד מהם על פרוץ המרד הגדול.

2. **שאלה מתוך בחינת בגרות, שאלון 022281, מועד קיץ תשע"ט:** בחלק השאלה שהובא כאן נדרשים התלמידים לקשר בין פעולות של הנציבים הרומאים לבין הסיבות לפרוץ המרד הגדול.
"המרד הגדול" — סיבות והתנגדות:

א. מה היו התפקידים של הנציבים הרומאים בארץ ישראל?

הסבירו כיצד שתיים מן הפעולות שנקטו הנציבים ביהודה. גרמו להידרדרות שהובילה

לפרוץ המרד הגדול

3. **שאלה מתוך בחינת בגרות, שאלון 022281, מועד חורף תשע"ט:**
"המרד הגדול":

א. הסבירו שני גורמים למרד הגדול: גורם אחד הקשור להתנהלות של הנציבים הרומים

ביהודה, וגורם אחד הקשור לתהליכים שהתרחשו בחברה היהודית.

4. **שאלה מתוך בחינת בגרות, שאלון 022281, מועד ב' קיץ תשע"ו:**
מקור — הוויכוח על היציאה ל"מרד הגדול" ברומאים:

לפניכם קטע מנאום המיוחס לאגריפס השני, שמטרתו לשכנע את תושבי ירושלים לא למרוד

ברומאים. קרא אותו וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

הנה חשבתי לאסוף את כולכם ולדבר באוזניכם כאשר עם לבבי (...). אם באמת הנציבים הרומאים הם שליטים כה קשים עד אשר תם כוח סבלכם, הנה במה חטאו כל הרומאים והקיסר אשר נגדם אתם רוצים לצאת למלחמה? הם אינם יודעים מה מתרחש פה (...). ואשר לשאיפה לחירות — זו באה מאוחר מדי. אבות אבותינו, אשר היו גדולים וטובים מאתנו בעושרם, בכוחם ובאומץ נפשם, לא עצרו כוח לעמוד בפני חלק קטן מצבא הרומאים. ואתם... התחשבו באמת ובתמים לעמוד בפני כל העוצמה של שלטון הרומאים? עמים רבים לאינן-ספור אשר לבם מלא אהבת החירות — התרפסו (הושפלו) לפני הרומאים, ורק אתם לבד חושבים כי חרפה לכם לעבוד את הרומאים אשר כל העולם נכנע להם? ומה הצבא והנשק אשר תבטחו בהם? ואיפה הצי האדיר אשר תכבשו בעזרתו את הים מידי הרומאים? הרומאים שולטים ברוב העמים, התוכלו להילחם בהם לבדכם ואיפה תבקשו לכם עוזרים במלחמתכם? (..) האם כאשר תהיה ידם של הרומאים על העליונה, הם יטו לכם חסד ולא

ישרפו את עיר הקודש (ירושלים) כפי שעשו לערים של עמים אחרים? הן גם הנותרים בכס לא ימצאו מפלט, כי הרומאים מושלים בכל מקום. לא עליכם לבד תביאו את הרעה, אלא גם על היהודים היושבים בערים אחרות ובמדינות אחרות, כולם יישחטו בידי אויבנו. (מעובד על פי "פלביוס" מלחמות היהודים", ב', בתוך ש' פישר (עורך), החברה היהודית בימי הבית השני, המכון לחינוך יהודי יוצר, 1991, עמ' 276-275)

א. הסבירו שתי סיבות שגרמו ליהודים למרוד ברומאים: סיבה אחת שבאה לידי ביטוי בקטע, וסיבה אחת על פי מה שלמדתם.

ה. הצעות למטלות נוספות:

מתוך החוברת "עם הספר פותח ספר" עמודים 30 - 31

הצעה דיזקטית מס' 3: הסיבות למרד הגדול והעמדות השונות בוויכוח על היציאה למלחמה ברומאים

נאום אגריפס כנגד היציאה למרד:

ועכשיו בחנו בעצמכם כל נימוק ותיווכחו לדעת מה רפה נימוק המלחמה. דבר זה יפה בראש ובראשונה נגד האפיטרופסים (הנציבים). מוטב להחניף לאנשי הרשות מאשר להרגיזם. ואם אתם עורכים מחאות מוגזמות על טעויות קטנות אינכם פוגעים אלא בעצמכם... הכל מודים שהפקידים הרומאים הם נוקשים ללא נשוא, אבל אין זאת אומרת שכל הרומאים והקיסר בכלל, הם לא הוגנים כלפיכם... לא על פי הוראותיהם בא אלינו מושל לחצן, והם אינם יכולים לראות במזרח, את אלה הנמצאים במערב, ואף השמועות על המתרחש כאן אינן מגיעות בנקל לשם. וכמה מוזר לעשות מלחמה נגד רבים כל כך בגלל יחיד, ומפני סיבה קלת ערך לצאת נגד חזקים כל כך, שאינם יודעים אפילו על מה אנו מתלוננים.

והרעות שאנו מתלוננים עליהן, עתידות להבטל, שכן לא לנצח יישאר אותו אפיטרופוס (נציב), וייתכן שהבאים במקומו יהיו מתונים יותר, ואילו המלחמה, כיוון שהתחילה לנוע – שוב קשה לעוצרה.

הרי אין אדם סבור שאפשר לעשות מלחמה שתסתיים על פי חוזה, ושהרומאים המנצחים ינהגו בכס במתינות. לא, כי הרומאים ישרפו באש את העיר הקדושה כדי שישמש הדבר דוגמה לכל העמים וישמידו כליל את גזעכם... הסכנה צפויה לא רק לנו בלבד, אלא לכל יושבי הערים הנוכריות, שאין לכם עם בעולם שאין בו חלק מבני עמנו.

ואם תילחמו, יטבחו מתנגדינו את כל היהודים... אם אין אתם מרחמים על נשיכם וילדיכם, רחמו לפחות על המטרופולין שלכם ועל מחוזות הקודש. חוסו על המקדש ושימרו לעצמכם את ההיכל

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

וקודשיו, שכן הרומאים לא יחוסו על כל אלה שינצחו, לאחר שלא הכרתם להם טובה כשחסו עליכן בעבר.

משימה לתלמידים:

- א. אגריפס מציג טיעונים כנגד היציאה למרד. מהם הטענות שמציג אגריפס?
- ב. איזה גורם למרד הגדול מופיע בנאום אגריפס?
- ג. חלוקת הטענות והעובדות בטבלאות הבאות.
לחלק את הכיתה לשלושה סוגים של קבוצות כאשר בכל קבוצה 4 תלמידים.
- קבוצה שתעבוד על טבלת העובדות.
- קבוצה שתעבוד על טבלת הדעות.
- קבוצה שתשיב כנגד טיעוני אגריפס ותתמוך ביציאה למרד ברומאים.
- ד. אף על פי שבנאום אגריפס יש טיעונים משכנעים נגד המרד, הוא לא הצליח לשכנע את המורדים מדוע?

הסבר לנימוקי עובדות	עובדות בנאום אגריפס

הסבר לנימוקי דעות	דעות בנאום אגריפס

מתוך חומרים למידה עצמית ומתקשבת

תוכנית יהלום

הגורמים למרד הגדול הקשורים לשלטון הנציבים :

צפה בסרטון שיעורטון - גל מאיר (מדקה 7 עד סוף הסרטון בדקה 9: 30)

פרטו את מאפייני שלטונם של הנציבים הרומאים בארץ ישראל אשר גרמו להידרדרות היחסים בין היישוב היהודי לבין השלטון הרומי הופיעים בסרטון.

שאלות עם ספר פתוח

1. עמדה- המרד הגדול

הכיבוש הרומי סיפק לעם היהודי סיבות רבות ועמוקות לשנוא את רומא...אותן סיבות נמשכות ועוברות לאורך התקופה הרומית, והן שהובילו בסופו של דבר לצורת ההתנגדות היהודית וגילויה, לרבות המרד הגדול.

(א כשר, המרד הגדול)

א. הציגו שלושה מהגורמים שהובילו לפרוץ המרד הגדול של היהודים ברומאים. בחרו מקור אחד (מילולי או חזותי) מספר הלימוד שמחזק את אחד הגורמים שהצגתם. הסבירו כיצד המקור שבחרתם מחזק את אותו גורם.

ב. הסבירו ונמקו באמצעות עובדות היסטוריות מה היה לפי דעתכם הגורם המשמעותי ביותר לפרוץ המרד מבין הגורמים שהצגתם בסעיף הקודם. בחרו מקור אחד (מילולי או חזותי) מספר הלימוד שמחזק את דעתכם, והסבירו כיצד הוא מחזק אותה.

2. השוואה והבעת עמדה:

קראו את המקור וענו על השאלות שאחריו.

ראשית מן הראוי לציין, כי רוב ההיסטוריונים קובעים, כי המרד היהודי נגד רומי היה בלתי נמנע. המאבק בין רומי וירושלים לא היה על שלטון טריטוריאלי בלבד, אלא התנגשות בין שתי תפיסות עולם מנוגדות זו לזו תכלית הניגוד. אי אפשר היה ששתיהן תתקיימנה זו בצד זו: זו קיום בשלום היה בלתי אפשרי. .. רומי שמשה כהתגלמות כוח האגרוף, הברזל והאמונה ב"צדק הכוח". בעוד שירושלים האמינה בטוהר הרוח ובקדושת החיים.....אמונת ישראל נעוצה כולה ב"כוח הצדק".

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

היו שקשרו כתרי תהילה לרוח "הסובלנות" הרומאית, אלה אמרו, כי מעולם לא הייתה דרכה של רומי לכפות את פולחנה על העמים הכפופים לה. אולם זה לא נכון. יתכן שהיו זמנים שבהם ניתן לדתות אחרות לחיות יחד עם דת אלילים של רומי, אך היה זה רק בראשית עלייתה של ממלכה זו. לימים, כאשר הלכה וכבשה ארצות והדבירה עמים תחתיה, לא סבלה עוד תחרות – לא ריבונית ולא דתית, ומאז ימי קליגולה נעשה גם "פולחן הקיסר" בבחינת צו חובה על עמים מדוכאים. ... רק אלה שהיו מוכנים להרכין ראש ולהתייחס אל השלטון הרומאי בהכנעה זכו לרחמיה של רומא: משמע, היא נהגה לסייע רק בתהליך התבטלותם של העמים בפניה ....

מעבד מתוך יוסף נדבה, "הבית השני וחורבנו", מחניים, צ"ו, תשכ"ה

- א. השווו** בין השקפות העולם של רומא ושל העם היהודי, על פי ד"ר יוסף נדבה.
- ב. הסבירו מדוע** לדעתו של החוקר המרד הגדול היה בלתי נמנע? הביעו דעתכם: האם אתם מסכימים עם קביעתו. בססו את דעתכם על שתי עובדות היסטוריות.